

TEDNIK PEN

TEDENSKO DOGODJE

7. oktober 2022

št. 31/2022

UVODNIK

NAGRADA MIRA 2022

DOGODKI

PRAZNI STOLI

KONGRES 2022

ZA MIR

ZGODILO SE JE

---

88. Mednarodni kongres PEN 2022

Moč besed je v svetu, ki ga vse bolj preplavlja nasilje, bolj pobožna želja kot realnost, tudi med intelektualci in ustvarjalci. Vseeno se je geslo 88. kongresa Mednarodnega PEN-a v Uppsali globoko vtisnilo v vse udeležence. Če si niste uspeli ogledati diskusij na spletu, vas vabim, da preberete poročila naših delegatov, Milene Šmit, Aljaža Koprivnikarja in Monike Žagar. Moj povzetek bo danes kar v uvodniku.

Kongres je živel predvsem zaradi izjemnih udeležencev iz 77 PEN centrov in nekaj opazovalcev. Prisotna je bila tudi skupina pisateljev in pisateljic iz Berlina, ki si želijo postati PEN center, z veseljem pa smo medse že letos sprejeli Aromunski (Vlaški) PEN center s sedežem v Beogradu in PEN Šri Lanka. Tako se je naša družina povečala in s tem tudi moč peresa. V četrtek in petek so potekale volitve za prazna mesta v vodstvu Mednarodnega PEN-a, volilo je 63 centrov. Volili smo elektronsko in anonimno preko posebnega spletnega programa. Za mednarodnega sekretarja sta kandidirala ukrajinski pisatelj Ostap Slyvynsky in nemška pisateljica Regula Venske in z veliko večino je bila izvoljena slednja. Nova podpredsednika Mednarodnega PEN-a sta Terry Carl bom in Elisabeth Nordgren, naša zvesta obiskovalka Bleda. Za člane upravnega odbora je kandidiralo šest članov in članic za tri mesta. Izvoljeni smo bili Tanja Tuma, Gabriel Seisdodos in Beatrice Lamwaka, ki bo tako prva ženska iz afriških centrov na tem položaju. V odbor za kadrovanje je bil izvoljen član Arne Svingen in z večino potrjen tudi Germán Rojas kot predsednik Odbora pisateljev in pisateljic za mir. Okvirno smo se dogovorili tudi za 55. Blejsko srečanje, ki ga bomo poskušali povezati s srečanjem odbora Pisatelji v zaporu, ki bo v Zagrebu. Tako bodo iz oddaljenih centrov delegati potovali le enkrat. Pričakujem, da bo srečanje dobro obiskano, saj bo to edino srečanje organizacije v letu 2023 v živo. Prihodnji 89. kongres bo spet na spletu, tudi iz razlogov varovanja okolja in varčevanja.

Potrдили smo tudi pet resolucij, ki jih bomo postopoma prevajali v slovenščino in vsebino pošiljali slovenskim medijem in pristojnim vladnim službam. To so resolucija o Kubi, o zatiranju kurdskega jezika in kulture v Turčiji, o grožnjah svobodi izražanja, o pregonu Juliana Assangea in o njegovi izročitvi ameriškim oblastem, kar predstavlja grožnjo svobodi govora, in skoraj soglasno o vojni v Ukrajini, ki jo je pripravil Odbor pisateljev in pisateljic za mir.

Sicer je bil kongres pod velikim varnostnim pritiskom. Nekje popolnoma nevidna je bila z nami tudi predstavница enega od ruskih PEN centrov, ki ne sodeluje z Ruskim PEN-om (slednji je podprl vojni pohod ruskih sil na Ukrajino), glede katerega bo Mednarodni PEN v prihodnjih tednih objavil stališče. Ukrajinska delegacija je bila številna, prisotna tudi beloruska v izgnanstvu in prav predsednica tega centra me je predstavila kot kandidatko za mednarodni upravni odbor. Čeprav so bili odnosi med Ukrajinci, Belorusi in Rusi v preteklosti tudi znotraj naše organizacije precej napeti, so se na kongresu povezali v skupnem boju proti tiranu in njegovi vojni.

Nasilje duši moč besed. Tudi nasilje nad pisatelji, ki so preganjani, ugrabljeni ali umorjeni. Posebej ganljiva je zgodba ukrajinskega pisatelja Volodimirja Vakulenka, ki so ga ruske okupacijske sile aprila letos ugrabile in odpeljale neznano kam, lahko celo umorile. Pisatelj, ki je živel in ustvarjal v mestu Izjum v regiji Harkova, je slutil, da bodo prej ali slej prišli ponj. Zato je zapiske in dnevnike skrbno zakopal v travniku in prijatelju povedal kam. Čez nekaj časa so žena in prijatelji dnevnike izkopali, saj so zapisane besede zelo verjetno edina sled Vakulenkovega življenja.

Moč besed presega življenje in potuje skozi čas, zato bomo književniki vedno verjeli vanjo.

Tanja Tuma, predsednica SC PEN

Izvoljeni člani Upravnega odbora na 88. Mednarodnem kongresu PEN v Uppsali:

Tanja Tuma, Gabriel Seisdedos in Beatrice Lamwaka, ki bo tako prva ženska iz afriških centrov na tem položaju.

V odbor za kadrovanje je bil izvoljen član Arne Svingen in z večino potrjen tudi Germán Rojas kot predsednik Odbora pisateljev in pisateljic za mir. Za mednarodno sekretarko je bila izvoljena nemška pisateljica Regula Venske. Nova podpredsednika Mednarodnega PEN-a sta Terry Carlbom in Elisabeth Nordgren.

NOMINIRANKE 2022

Vesna Mikolič
Lidija Dimkowska
Selma Skenderović
Darinka Kozinc
Ivana Kampuš
Vesna Lemač
Jera Ivanc
Jerneja Jezernik
Dragica Čarna
Nataša Velikonja
Lela B. Njatin
Maja Gal Štormar
Erica Johnson Debeljak

**PODELITEV NAGRADE
MIRA 2022**

CANKARJEV DOM

10. OKTOBER, 2022
19.00
KLUB CD

Le še slab teden nas loči, pa bomo skupaj »priklicali« duha Mire Mihelič in ob tej priložnosti že desetič podelili nagrado MIRA 2022.

Strokovna komisija nagrade MIRA v sestavi Urška Perenič (predsednica), Zoran Pevec, Andrej Predin, Tatjana Pregl Kobe in Luna Jurančič Šribar je zasedala in med trinajstimi letošnjimi nominirankami odločila katera bo letošnja prejemnica nagrade.

Nagrado bomo podelile na slavnostni prireditvi Glasovi miru – V prerojenem duhu Mire Mihelič
**v Cankarjevem domu (Klub CD),
10. oktobra ob 19 uri.**

Podelitev nagrade mira bo povezovala Nina Kokelj, z glasbo nas bosta napojila Severa Gjurić in Dejan Lapanje, nagovorile pa nas bodo tudi Tanja Tuma, predsednica Slovenskega centra PEN, Luna J. Šribar, predsednica ŽO SC PEN MIRA in skrivna slavnostna govorka. Umetniško delo nagrajenki bo podarila slikarka Saša Bezjak.

Na prireditvi boste spoznali vse nominiranke, katerih delo in ustvarjalna predanost nosi v sebi še kako živ Mirin »duh«.

Nominiranke so: Lela B. Njatin, Dragica Čarna, Lidija Dimkowska, Maja Gal Štromar, Jera Ivanc, Jerneja Jezernik, Erica Johnson Debeljak, Ivana Kampuš, Darinka Kozinc, Vesna Lemaić, Vesna Mikolič, Selma Skenderović, Nataša Velikonja.

Prav lepo ste Vabljeni in Vabljene

VABILO**Mednarodni prevajalski simpozij
Društva slovenskih književnih prevajalcev**

Nova Gorica, 7.–9. oktober 2022

Izbrani temi simpozija:

Prevajanje skatološkega besedišča in erotične književnosti
Prevajanje leposlovnih in humanističnih besedil iz francoščine in v francoščino

Naslova lokacij simpozija:

PETEK, 7. oktober 2022: Hotel Lipa, konferenčna dvorana, Trg Ivana Roba 7,
Šempeter pri Gorici

SOBOTA, 8. oktober 2022: Hotel Lipa, konferenčna dvorana in Xcenter, Delpinova
ulica 20, Nova Gorica

Prijazno vabljeni na simpozijско dogajanje. V kolikor se boste simpozija udeležili,
prosimo, da udeležbo zaradi organizacije programa, morebitnih nočitev in
rezervacije obrokov potrdite na elektronski naslov dskp@dskp-drustvo.si.

PROGRAM MEDNARODNEGA PREVAJALSKEGA SIMPOZIJA

Na volilnem občnem zboru Društva slovenskih književnih prevajalcev v torek, 4. oktobra 2022, so člani in članice Društva za dveletno mandatno obdobje izvolili novo vodstvo v naslednji sestavi:

UPRAVNI ODBOR

Predsednica UO: Tanja Petrič

Člani UO: Živa Čebulj, Iztok Ilc, Seta Knop, Maja Kraigher, Marjanca Mihelič, Julija Potrč Šavli, Barbara Pregelj, Mateja Seliškar Kenda, Đurđa Strsoglavec, Dušanka Zabukovec
(nadmestna članica: Sara Špelec)

NADZORNI ODBOR

Nada Marija Grošelj, Matej Hriberšek, Anja Naglič
(nadmestna članica: Saša Jerele)

ČASTNO RAZSODIŠČE

Aleš Berger, Amalija Maček, Štefan Vevar
(nadmestna članica: Lijana Dejak)

GORIŠKI LITERARNI KLUB GOVORICA V SODELOVANJU Z GORIŠKO KNJIŽNICO FRANCETA BEVKA NOVA GORICA, OBČINO RENČE - VOGRSKO, OŠ RENČE, OŠ KOBARID, PODRUŽNICO SMAST, IN ŠOLSKIM CENTROM NOVA GORICA VABIJO NA

XII. GREGORČIČEVE DNEVE

... Simon Gregorčič v spominih ...

med 24. septembrom in 14. oktobrom 2022

24. september 2022	ob 19.00 v Dvorani Angela Mlečnika v Bukovici
13. oktober 2022	ob 12.45 pri Gregorčičevem spomeniku na Erjavčevi ulici v Novi Gorici
14. oktober 2022	ob 11.00 ob pesnikovem grobu na Sv. Lovrencu

sobota, 24. september 2022,
Dvorana Angela Mlečnika v
Bukovici

Ob 19.00, pozdravna nagovora:

g. Tarik Žigon, župan občine Renče - Vogrsko in mag. Darinka Kozinc, predsednica Goriškega literarnega kluba GOVORICA

Program:

Izbrana pesem Simona Gregorčiča in lastna poezija: pesnik Radivoj Pahor
Slavnostni govor: Irena Škvarč, direktorica Goriške knjižnice Franceta Bevka
Simon Gregorčič v spominih: nastop OŠ Renče pod mentorstvom Darje Bitežnik
Koncert skupine iz slovenske Istre: Klapa SEMIKANTA
Dražba podarjenih slik likovne sekcije društva KUL-TU-RA iz Renč, izkupiček je namenjen Prostovoljnemu gasilskemu društvu Renče - Vogrsko.
Program povezuje dr. Megi Rožič.
Vstop je prost, prostovoljni prispevki bodo namenjeni Prostovoljnemu gasilskemu društvu Renče - Vogrsko.

četrtek, 13. oktober 2022,
Gregorčičev spomenik na
Erjavčevi ulici v Novi Gorici

Ob 12.45: Polaganje cvetja k spomeniku pesnika

Simon Gregorčič v spominih: dijaki Šolskega centra Nova Gorica pod mentorstvom Bojane Modrijančič Reščič, prof. slov.

petek, 14. oktober 2022,
dan pred rojstnim dnevom
Simona Gregorčiča,
pesnikov grob na Sv.
Lovrencu

Ob 11.00: Položitev cvetja na pesnikov grob

Spomini na pesnika: OŠ Kobarid, podružnica Smast, pod mentorstvom Sabine Sovdat in Jasmine Žagar Nascivera

Naj skupaj počastimo našega goriškega slavčka!

Organizatorji si pridružujejo pravico do spremembe programa.

#EmptyChair
Salman Rushdie

SALMAN RUSHDIE

Salman Rushdie, priljubljen član skupnosti PEN, je bil napaden 12. avgusta 2022, nekaj minut preden naj bi imel predavanje v ustanovi Chautauqua Institution v New Yorku. Ta napad in vrsta napadov na založnike, prevajalce in druge osebe, povezane s Satanskimi verzi - služi kot resen in oster opomin na potencialne in zelo resnične nevarnosti, ko pisatelji uporabijo pisalo na papirju - ne glede na to, kje na svetu se nahajajo. Ta napad se je zgodil dvaintrideset let po tem, ko je bil prvič izdan pravni odlok ali fatva. Zavedamo se, da je ta hud napad le simptom vse večje grožnje, ki grozi svobodi izražanja. Vedno večja legitimnost ideje o kaznivem dejanju - ki je vgrajena z zakonodajo in politiko - prepovedovanje knjig, naraščajoča nestrpnost, ki vpliva na svobodno in neomejeno izmenjavo idej, ogrožajo našo pravico do kritičnega sodelovanja in hromi zakonito nasprotovanje.

Zjutraj, na dan napada in v dolgem seznamu primerov Rushdiejeve neomajne podpore preganjanim pisateljem povsod po svetu, se je avtor pogovarjal o pomoči ukrajinskim pisateljem, ki potrebujejo varno zatočišče. Celotno gibanje PEN želi Salmanu popolno in hitro okrevanje ter se veselimo, da bo spet začel pisati in da ga bomo imeli med nami na kongresu prihodnje leto, ko bo zagovarjal svobodo in strpnost.

ALJAŽ KOPRIVNIKAR

88. Mednarodni kongres PEN v Uppsali - poročilo in vtisi

Kot eden izmed predstavnikov slovenskega centra PEN sem se v okviru odbora za prevajalske in jezikovne pravice letnega mednarodnega kongresa PEN v živi obliki udeležil prvič. Priznati moram, da sem se po obdobju virtualne odvisnosti, ki je bila posledica dalj trajajoče pandemije COVID-19, živega srečanja z drugimi, mednarodnimi predstavniki in predstavnicami PEN centrov izjemno veselil že pred svojim prihodom na Švedsko.

Skupaj s Tanjo, Mileno in Saro smo kot ena bolj številčnih delegacij pri tem uspešno zastopali slovenske barve in se prav po zaslugi svoje številčnosti lahko udeležili skorajda vseh dogodkov mednarodnega kongresa, ki so potekali od zgodnjih jutranjih do poznih večernih in nočnih ur.

Kot predstavnik odbora za prevajalske in jezikovne pravice sem na (svojem) prvem živem srečanju odbora predstavil situacijo v slovenskem prostoru in njegovi soseščini, ob tem pa z velikim zanimanjem prisluhnil razmeram v drugih deželah, pri čemer smo se ob zaključku srečanja vsi prisotni dogovorili za skupno sodelovanje v različnih iniciativah (denimo znotraj projekta video poezije, ki jo mednarodni PEN organizira za proslavitev Dneva materinega jezika) ter soglasno podprli resolucijo za ohranitev in varovanje kurdskega jezika (in kulture).

Skozi natrpan, a izjemno raznolik in zanimiv tedenski urnik sem se udeležil tudi drugih delavnic, okroglih miz in diskusij, pri čemer mi je bila (osebno) izjemno blizu delavnica "Tomorrow club: Engaging Young People", posvečena trenutni situaciji in izzivom, kako k sodelovanju priključiti in privabiti mlajše ljudi, avtorje/avtorice, prevajalce/prevajalke, novinarje/novinarke in ostalo zainteresirano mlajšo javnost. Skupaj smo s kolegi iz mnogih držav v sklopu delavnice izmenjali dosedanje izkušnje, pri čemer sva s Tanjo Tuma sodelujočim poročala tudi o aktivnostih slovenskega PEN centra. Pri tem nismo ostali zgolj pri diskusijah, temveč smo na delavnici pripravili konkretne rešitve in nadaljnje korake oblikovanja mladinske organizacije oziroma združenja znotraj mednarodnega PEN centra - našo zaključno resolucijo je podpisalo več kot 45 PEN centrov, z delom pa bomo pričeli že v letošnjem letu.

Ob siceršnjem volilnem letu, glasovanju in rezultatih, je ob seznaitvi z dosedanjim delovanjem, kongres predstavil tudi nadaljnje temeljne korake borbe za svobodo pisane in govorjene besede, kako zavarovati našo raznolikost in negovati dialog med različnimi kulturami in jeziki. Znotraj delovnih sestankov in sej, je ob kongresu potekalo tudi druženje (in pesniški večeri ter kulturne manifestacije), pri čemer sem osebno glede približevanja in možnih skupnih projektov govoril predvsem s predstavniki Srednje Evrope in Balkana, pri tem pa z ostalimi narodi izmenjal dragocene izkušnje in spregovoril o izzivih, ki nas čakajo. Danes, po zaključenem kongresu, se tako že dogovarjamo za morebitno skupno sodelovanje s češkim PEN Centrom, s predstavniki »Tomorrow club« sujemo nadaljnje korake pri ustanovitvi mladinske sekcije, znotraj svojega odbora pa sem v stiku s predstavniki vseh mednarodnih PEN centrov glede širše promocije in vidnosti našega delovanja.

Živ stik, diskusije, izmenjave mnenj in dobrih praks (ter bodočih izzivov) so nam pri tem omogočile mnoga nova povezovanja, ki bodo še bolj poglobljeno zaživela v naslednjih mesecih, pri tem je kongres poskrbel tudi za pomembni človeški faktor – občutek bližine znotraj raznolike in raznovrstne skupine ljudi, ki jim je mar za pisano in govorjeno besedo ter njen obstanek.

Aljaž Koprivnikar, Mednarodni kongres PEN v Uppsali, september 2022

MONIKA ŽAGAR

Skupščina članov odbora pisatelji v zaporu (WiP) je na 88. Mednarodnem kongresu PEN v Uppsalu, 27.9. - 2.10. 2022, potrdila naslednjo

resolucijo o ogrožanju svobode izražanja in obrambi javnega prostora.

Resolucija izhaja iz:

zavez ustanovne listine PEN-a

ugotovitve, da se javni prostor, v katerem se lahko svobodno izražamo, družimo in izmenjujemo mnenja, drastično krči po vsem svetu in da ga oblasti, vlade in drugi vplivni akterji sistematično napadajo in uničujejo.

zavedanja, da ko se javni prostor drastično zmanjšuje, je prva žrtev prav svoboda izražanja. Svoboda govora je ogrožena po vsem svetu, od Afrike do severne in južne Amerike, od Azije do Evrope in Srednjega vzhoda. V vseh delih sveta državni aparati in drugi akterji sistematično napadajo pisatelje, novinarje, umetnike, aktiviste, borce za človekove pravice ter nevladne organizacije, in to samo zaradi njihovega umetniškega ustvarjanja, kritičnih misli ali pobud, ki bi omogočale svobodnejšo izražanje in spodbujale bolj demokratično ozračje.

želje, da bi opozorila, da so v tako ogroženemu javnemu prostoru nevladne organizacije, vključno s PEN centri, izpostavljene sistematični represiji: metode oziroma orodja vključujejo cenzuro in zakonske ali administrativne omejitve, ki imajo za namen onemogočenje delovanja oz. zaprtje centrov (To se je zgodilo s centrom PEN Nikaragva in 5-imi tamkajšnjimi nevladnimi organizacijami februarja 2021. Oblasti so avgusta 2021 zaprle tudi beloruski PEN), nenadne aretacije in pripor, sodno preganjanje, prisilni eksil, in še mnoge variacije na osnovne represivne metode. Posegi avtoritarnih oblasti omejujejo ali onemogočajo centrom PEN, da izvajajo svoje poslanstvo.

poudarka, da je javni prostor srčica svobodne, pluralistične, demokratične in pravične družbe in da je odprti javni prostor predpogoj za izražanje svoboščin, ki so tudi srž listine Mednarodnega PEN-a.

Resolucija zavezuje vse člane PEN centrov, da pogumno, kot posamezniki in kot del kolektiva, zagovarjajo pravico do svobode izražanja, da se povezujejo s podobno mislečimi organizacijami doma in po svetu in se zoperstavljajo nadaljnjemu omejevanju javnega prostora.

Generalna skupščina Mednarodnega PEN-a izraža hudo zaskrbljenost glede naraščajočega globalnega omejevanja javnega prostora in trenda sistematičnih napadov na svobodo izražanja.

1. V Afriki oblasti v Eritreji, Etiopiji, Ugandi, Zimbabweju, Tanzaniji, Ruandi in Nigeriji nadaljujejo s sistematičnim omejevanjem svobode izražanja. Metode, ki jih uporabljajo se sicer od države do države razlikujejo - tu jih zaradi pomanjkanja prostora ne moremo specificirati - a vključujejo sodno preganjanje in pripor, zastraševanje, ugrabitve, mučenje, izginotja, prisilno emigracijo. Lahko je to "samo" ukinitve interneta, kot se je zgodilo v posameznih državah pred volitvami ali med protesti proti vladnim ukrepom. Omenjene so še Burkina Faso, Južni Sudan, Eswatini in Senegal, pa tudi Kongo, Zambija in Chad.

2. Za Južno in Severno Ameriko resolucija navaja, da je bilo do junija 2022 v Mehiki umorjenih najmanj 9 novinarjev zaradi njihovega dela. V Nikaragvi so oblasti z zakoni prepovedale in utišale skoraj vse kritične glasove, med drugim je bil ukinjen center Pen, nekateri njegovi člani so bili pregnani v eksil. Na Kubi oblasti sistematično nadzorujejo in zapirajo kulturne delavce in sankcionirajo kritične glasove. V ZDA so oblasti v devetih mesecih (od julija 2021 do aprila 2022) prepovedale ali umaknile 1,586 knjig.

3. V Aziji Kitajska neusmiljeno preganja in zapira pisatelje, novinarje in aktiviste, med drugim je v zaporu več kot 12 članov Neodvisnega kitajskega PEN centra. Dodatno Kitajska sistematično nadzoruje in kaznuje člane etničnih manjšin, še zlasti Ujgure. Med ujugurskimi zaporniki v tako imenovanih prevzgojnih taboriščih so tudi pisatelji, umetniki in aktivisti. V Afganistanu so Talibi na preži za ljudmi s svojimi mnenji, ki kakorkoli odstopajo od ultra-konzervativne ideologije. V Bangladešu je Uredba o digitalni varnosti 2018 služila kot pretveza za utišanje neodvisnih medijev. V Mjanmaru je bilo od začetka vojaškega puča aretiranih najmanj 26 pisateljev in približno 130 novinarjev, od teh je 17 pisateljev in 68 novinarjev še vedno v zaporu. Umorjeni so bili najmanj 3 pesniki in 2 novinarja. Vojaška hunta je 25. julija usmrtila 4 pro-demokratske aktiviste, vključno s pisateljem Ko Jimmyjem. V vietnamskih zaporih je približno 200 aktivistov, nadaljnih 332 aktivistov je v nevarnosti. Nekateri so obsojeni na dolge zaporne kazni, med njimi je pisatelj in aktivist Pham Doan Trang, ki je dobil 9-letno zaporno kazen zaradi pozivov oblasti k družbenim reformam in svobodnim volitvam.

4. V Evropi je bilo lansko leto usodno za mnogotere pisatelje in novinarje. Najmanj 15 novinarjev je bilo ubitih med opravljanjem poklica. Ruska federacija je z invazijo Ukrajine 24. februarja 2022 povzročila neizmerno trpljenje in kršitve človekovih pravic ter humanitarno krizo, v kateri so bili zlasti novinarji, pisatelji ter medijski delavci tarča zastraševanj, ugrabitev, napadov in ubojev. V Ruski federaciji so izginili neodvisni mediji, medtem ko vsem, ki bi širili "fake news", grozi zaporna kazen do 15 let. V Belorusiji se po nemirih, ki so izbruhnili leta 2020, nadaljujejo pregoni neodvisnih medijev in piscev, v času oblikovanja končne verzije resolucije je bilo v zaporu 29 medijskih delavcev. V Turčiji oblasti strogo nadzorujejo pisatelje in novinarje, grozi jim sodni pregon na osnovi protiterorističnih zakonov, ali zakona o klevetanju. V vsej regiji piscem grozi sodni pregon na osnovi posebnega zakona, tako imenovanega Strateškega zakona proti participaciji javnosti (Strategic Lawsuit Against Public Participation), ki služi za utišanje novinarjev, medijev ter aktivistov, ki se borijo za človekove pravice.

5. Srednji vzhod: v Egiptu se nadaljujejo drakonski ukrepi, s katerimi vlada omejuje svobodo izražanja in odprti javni prostor. V Iranu oblasti sistematično preganjajo in zapirajo pisce, za katere so zdravstvene razmere v zaporih ali priporih vir zaskrbljenosti zaradi slabih zdravniških praks po izbruhu covid-19. V Maroku se stopnjujejo represivni ukrepi proti kritičnim aktivistom in piscem, ki jim, med drugim, onemogočajo pravico do pravičnega sojenja. Kruti umor palestinske novinarke Shireen Abu Akleh je razgalil brutalnost, s katero izraelske oblasti obračunavajo s palestinskimi novinarji. Druge države v regiji, največkrat Egipt, Maroko, Bahrain, Kuwait, ZAE, Oman in Savdska Arabija nadaljujejo s širitvijo cenzure interneta, in pod krinko boja proti "fake news" ali boja proti "širjenju govoric" utišajo kritike režimov, vključno s pisatelji in novinarji.

I.

Skupščina delegatov Mednarodnega PEN-a poziva državne in vladne oblasti v prej omenjenih državah, da:

- A. takoj izpustijo pisatelje, novinarje, aktiviste, umetnike in druge kulturne delavce, ki so brez sodnih procesov končali v zaporu ali na neznanih skritih lokacijah in ki se tam nahajajo samo zaradi svobode izražanja, kar je njihova legitimna pravica.
- B. upoštevajo in spoštujejo mednarodne zaveze o človekovih pravicah vseh državljanov, tako tudi pravice kritičnih piscev, umetnikov in aktivistov, in da nadomestijo restriktivne in represivne zakone s takimi, ki bodo omogočili obstoj varnega javnega prostora resnične demokracije, kjer bi državljani brez strahu in negativnih posledic izražali svoja kritična mnenja o političnih, družbenih, gospodarskih ekonomskih in kulturnih strukturah in dogodkih.
- C. oblasti v Belorusiji in Nikaragvi takoj prenehajo s sovražnimi ukrepi ter s sodno, administrativno in politično prakso, ki je imela za posledico zaprtje PEN centrov in nevladnih organizacij, in sprejmejo ukrepe, ki bi omogočali varno delovanje le teh. Oblasti morajo tudi prekiniti s preganjanjem pisateljev, kulturnih delavcev, novinarjev, aktivistov nevladnih organizacij, ki izpolnjujejo svoje poslanstvo.

II. Skupščina delegatov Mednarodnega PEN-a dodatno poziva narode, kjer oblasti spoštujejo, varujejo in omogočajo uveljavljanje človekovih pravic, da:

- A. se pogumno in glasno zoperstavijo kršitvam človekovih pravic doma in po svetu, da delujejo v duhu solidarnosti in podprejo akcije, ki jih organizira mednarodni PEN v podporo napadenim in ogroženim PEN centrom, pisateljem, novinarjem in kulturnim delavcem.
- B. se bolj pogumno vključujejo v koordinirane akcije proti globalnemu trendu naraščajočega avtoritarizma in krčenja javnega prostora, ki ogroža in omejuje že pridobljene človekove pravice. Ta trend spodkopava tudi globalni konsenz v boju za demokratične vrednote in spoštovanje človekovih pravic kot temelj odprtih, pravičnih in miroljubnih družb.

MILENA ŠMIT

Kongres Mednarodnega PEN-a v Uppsali (od 27.septembra do 1. oktobra 2022)

1. »V mojem triletnem izgnanstvu sem vsako noč sanjal, da sem umrl v svoji vasi, kjer sem se rodil in kjer sem živel do svojega četrtega leta«, je povedal Burhan Sonmez, turški pisatelj kurdskega porekla in predsednik Mednarodnega PEN-a, na okrogli mizi kongresa, ki je imela naslov »Absence and Disappearance« (Odsotnost in izginotje). Nadaljeval je z mislijo srednjeveškega modreca, ki je dejal, da je še večje zlo od tega, da ljudje trpijo, to, da ljudje trpijo in da jih nihče ne sliši. S temi besedami je Sonmez pozdravil nedavno odločitev Organizacije združenih narodov, ki je razglasila enaindvajseti december kot svetovni dan žrtev prisilnih izginotij, kamor po njegovem mnenju spada tudi eksil kot prisilna odsotnost iz svojega doma in domovine.

2. Drugi dan kongresa se je v okviru projekta regionalnih mrež odvila tudi predstavitev političnega stanja v nekaterih državah Zahodnega Balkana na omizju, ki ga je vodila Tanja Tuma, sodelovali pa so delegati PEN centrov iz Hrvaške, Bosne in Hercegovine, Črne gore in Slovenije ter predstavnik Aromanskega PEN centra, ki je na tem kongresu postal redni član Mednarodnega PEN. Glede na volitve, ki so bile dne 2. oktobra letos v BiH, je bil največji poudarek namenjen nezavidljivi situaciji v tej državi. V svojstvu slovenske delegatke sem navedla nekaj ugotovitev in podatkov Mednarodnega instituta INFIMES iz Ljubljane, ki so potrjevali to, o čemer so govorili sogovorniki in omenila premajhno razumevanje mednarodne skupnosti glede tega, da je bistvo v BiH zakoreninjenih vrednot temeljilo že od nekdaj na narodni, verski in jezikovni raznolikosti, ne pa v nacionalističnih političnih strankah, ki skušajo sedaj vse to odpraviti in spremeniti obstoječo volilno zakonodajo po ključu nacionalnega in teritorialnega principa volilnih območij. Dr. Andreja Lešić, predstavnik bosanskega PEN centra je takšno situacijo, ki je zadela mnoge bosanske državljane, ilustrirala s svojim primerom: ker se ni opredelila v skladu z nacionalno pripadnostjo enemu od treh konstitutivnih narodov, ostaja v vmesnem prostoru, kjer praktično nima političnih pravic.

3. Mednarodni PEN se trudi, da bi v vseh državah po svetu oblasti spoštovale pravico posameznikov do svobode izražanja, zato je potrebno vsaj na kratko omeniti resolucije, sprejete na zasedanju letošnjega kongresa Mednarodnega PEN-a:

Kubanski center PEN v izgnanstvu, podprt s PEN centrom San Miguel in Paragvajem, je predlagal resolucijo o Kubi, kjer vlada še vedno preganja pisatelje, novinarje, intelektualce, umetnike in državljane, ki jo kritizirajo. Resolucija poziva kubanske oblasti, naj prenehajo s cenzuro, grožnjami, mučenjem ter spustijo na prostost zaprte pisatelje in umetnike, le-teh naj bi bilo 39, petdeseterica pa jih je v domačem priporu. Kubansko državo, ki je trenutno članica Sveta za človekove pravice OZN, resolucija opozarja na spoštovanje določb deklaracije o človekovih pravicah OZN.

Sledila je resolucija kurdskega PEN-a s podporo norveškega in galskega PEN-a o zatiranju kurdskega jezika ter kurdske identitete in kulture v Turčiji, s pozivom turškim oblastem za takojšnjo izpustitev vseh, ki so zaprti zaradi tega, ker so se posluževali pravice do izražanja. V povezavi s to resolucijo je predstavnica ene od švedskih nevladnih organizacij povedala, da skušajo preprečiti izgon iz države kulturnikov turškega in kurdskega porekla, ki jih zahteva turški predsednik Egdogan po sprejemu Švedske in Finske v NATO. Bojijo se, da bo z novo desničarsko švedsko vlado zavladata strožja politika na tem področju. V ta namen je predlagala, da se delegati PENovega kongresa v podporo ogroženim ustvarjalcem, ki imajo zatočišče na Švedskem, pridružijo akciji proti njihovemu izgonu tako, da se skupinsko fotografirajo s kartonom v roki, na katerem je napis: «NO EXTRADITION!»

Enako geslo še vedno velja tudi za Juliana Assangea, kar je izraženo v resoluciji, ki jo je predlagal škotski PEN ter podprl PEN Melbourne. V njej je jasno zapisano, da gre v njegovem primeru za »kriminalizacijo raziskovalnega novinarstva«. Poziv je naslovljen na vlado ZDA, naj opusti obtožbe proti ustanovitelju WikiLeaksa ter umakne zahtevo za njegov izgon v ZDA ter naj preneha uporabljati zakone o vohunjenju proti novinarjem in izdajateljcem, ki razkrivajo informacije v javnem interesu. Poziv je naslovljen tudi na vlado Velike Britanije, naj se odpove izgonu Juliana Assangea in naj ga nemudoma izpusti iz zapora ter naj po osvoboditvi spoštuje tudi njegovo pravico do prostega gibanja. Predstavnik PEN-a iz Melbourne je na zasedanju Odbora PEN za zaprte pisatelje povedal, da si zelo prizadevajo, da bi se Assange lahko vrnil v svojo domovino Avstralijo. Sprejeta je bila tudi resolucija o grožnjah svobodi izražanja in o zaščiti »prostora za izražanje«, ki jo je predlagal Odbor PEN-a za pisatelje v zaporu skupaj s PENom iz Čila, podprtim s strani PEN-a San Miguel ter vietnamskega PEN-a v tujini. Njeno besedilo sloni na ugotovitvi, - ki smo jo med kongresom lahko večkrat slišali tudi iz ust raznih govornikov, - da se povsod po svetu zaskrbljujoče krči prostor za izražanje. V tem smislu resolucija poziva, naj vlade držav, kjer so še vedno zaprti ustvarjalci pisane besede in aktivisti za človekove pravice, le-te nemudoma izpustijo in začnejo natančno spoštovati svoje mednarodne obveznosti na področju človekovih pravic. Resolucija posebej omeni tudi negativno prakso, znano pod kratico SLAPP, ki se je zelo razpasla v zadnjih letih in pomeni strateške tožbe in postopke proti kritičnim posameznikom, s katerimi jih hoče oblast izčrpati in utišati ter izgnati iz javnega prostora. Besedilo resolucije se z apelom posebej obrača tudi na države, ki sicer spoštujejo človekove pravice svojih državljanov, da naj se bolj odločno postavijo proti kršitvam teh pravic v svojih regijah in povsod po svetu ter solidarno delujejo v kampanjah, ki jih prireja Mednarodni PEN za obrambo delovanja PEN centrov ter preganjanih ustvarjalcev. Prav tako jih poziva, naj sprejmejo bolj pogumne in usklajene ukrepe proti svetovnemu naraščanju avtoritarizma in proti krčenju javnega prostora, v dobro miroljubnim, odprtim ter pravičnim družbam.

S tem v zvezi nismo mogli preslišati komentarja enega od nemških delegatov, ki je na zasedanju Odbora za pisatelje v zaporu menil, da bi se morali nekoliko bolj posvetiti tudi kršenjem pravice do izražanja v t.im. »zahodnem svetu« in ne le v t.im. »manj razvitih državah«.

Sprejeta je bila tudi resolucija o Ukrajini, ki jo je predlagal Odbor za mir PEN in podprl ukrajinski PEN. Besedilo odločno obsoja totalno vojno Ruske federacije proti Ukrajini. Od ruskih oblasti zahteva takojšnjo ustavitev vojne ter preiskavo in kaznovanje članov ruskih oboroženih sil, krivih vojnih zločinov, kršitev mednarodnega humanitarnega prava, hitrih usmrtitev, spolnega nasilja, mučenja ter krutega in ponižujočega ravnanja proti civilnemu prebivalstvu in vojnim zapornikom. Mednarodno skupnost odločno poziva, naj ne preneha pozivati Ruske federacije na brezpogojno končanje vojne, ukrajinskim medijem in novinarjem pa naj omogoči, da bodo lahko opravljali svoje delo nemoteno tudi v tujini. Kolektivno naj deluje za zagotovitev poti in načina v smeri zagotovitve poprave preteklih kršitev človekovih pravic in preprečitve novih.

4. Kongres je v luči množičnih protestov v Iranu, ki jih je sprožila smrt dekleta zaradi nasilja policije, potrdil tudi besedilo sporočila solidarnosti mednarodnega PEN-a z iranskim ljudstvom in z iranskimi ženskami, ki so se združile v javnem prostoru pod geslom »Woman, life, freedom!« (Ženska, življenje, svoboda!).

5. Na okrogli mizi z naslovom »Global issues Global Responses« je Jeniffer Cement, nekdanja predsednica Mednarodnega PEN-a izrazila misel, da je bistveno vprašanje danes, kako hitro in odločno lahko PEN reagira na številne kršitve pravic, povezanih s svobodo do izražanja, ki se dogajajo po svetu. Povedala pa je tudi, da ji je Dalajlama ob njunem srečanju dejal, da je klimatsko vprašanje v sedanjem trenutku najvažnejše, saj je najtesneje povezano tudi s socialnimi spremembami. Mehiški pesnik in borec za okolje Homero Aridjis pa je pripomnil, da brez zaščite okolja tudi ne more biti učinkovite zaščite človekovih pravic. Med diskusijo o tem, ali je lahko pisanje o klimatskih spremembah nevarno, smo lahko slišali tudi, da celo na Švedskem nadlegujejo in žalijo posamezne aktiviste in novinarje, ki razgaljajo podjetniške prakse, ki uničujejo okolje, kjer gre praviloma za koruptivna dejanja.

Aljaž Koprivnikar in Milena Šmit, Mednarodni kongres PEN v Uppsali, september 2022

6. Na koncu zasedanja letošnjega kongresa je predstavnica Odbora za ženske predstavila osnutek dokumenta z naslovom »PEN International sexual harassment policy«, (Politika Mednarodnega PEN-a glede spolnega nadlegovanja), ki sledi dosežkom mednarodnega gibanja »Me too« (Tudi jaz), ki prav v teh dneh beleži svojo peto obletnico. Dokument je utemeljen z načeli enakosti in nediskriminacije in uvaja politiko ničelne tolerance do spolnega nadlegovanja, s tem, da se nanaša na vse posameznike, ne glede na njihovo spolno nagnjenost in socialno pozicijo ali kakršnokoli drugo okoliščino. Sloni na definiciji spolnega nadlegovanja, kakor jo je definirala Mednarodna organizacija za delo in navaja splošni opis nekaterih primerov tovrstnega deviantnega delovanja, pri čemer izključuje obnašanje, ki sloni na medsebojnem pristanku. Podrobno določa protokol za poročanje o incidentu in o njegovi obravnavi, pri čemer daje poudarek nevtralni nepristranski drži tistih, ki preiskujejo zadevo in pa prepovedi kakršnihkoli kasnejših povračilnih dejanj zoper osebe, ki so incident prijavile.

Kot delegatka slovenskega Centra PEN sem pozdravila iniciativo in osnutek dokumenta ter predlagala v razmislek, da bi v njem pred spolnim uvrstili še moralno nadlegovanje, ki je, kakor izhaja iz pričevanj številnih žrtev, dostikrat preddverje oziroma preliminarne oblike nadlegovanja, kateremu največkrat sledi spolno nadlegovanje. V obeh primerih pa gre za spoštovanje osebnega dostojanstva in avtonomije, kar je tudi smoter predloženega dokumenta. Naslov dokumenta bi v tem smislu lahko bil »PEN International moral and sexual harassment policy« (Politika Mednarodnega PEN-a glede moralnega in spolnega nadlegovanja).

7. Za konec pa še trije posebni utrinki s kongresa PEN v Uppsali:

v večernem sporedu smo si lahko ogledali gledališko uprizoritev monodrame z naslovom »My threatening Poem« (Moja ogrožujoča pesem) palestinske avtorice Dareen Tatour, ki je našla zatočišče na Švedskem. V njej opisuje svojo nenadno aretacijo, zaslišanja in večmesečni zapor v samici, samo zato, ker je na Facebooku objavila svojo pesem, ki je policiji vzbudila sum, da podpira terorizem. Odvzem svobode in ponižujoče ravnanje kaznilniškega osebja so ponovno obudili travmo, ki jo je v njej pustila spolna zloraba v otroštvu.

Na kulturnem dogodku z naslovom »Free the world! Poetry and Performances« je s svojima dvema pesmima nastopil tudi Aljaž Koprivnikar.

Tanja Tuma, predsednica slovenskega centra PEN, je bila izvoljena v izvršni odbor Mednarodnega PEN-a z največjim številom glasov med kandidati, in to brez kakršnegakoli lobiranja, kar je vsekakor zelo lep dosežek.

Germán Rojas
SKOZI OKNO JEČE

Za sedmimi simetričnimi cillindri,
ki me ločujejo od mile mi preteklosti,
od morja in valov,
od upov polne prihodnosti, četudi je še nisem živel,
je podoba mojega življenja zdaj
strto sivo ogledalo med zarjavelimi rešetkami.
Gledam, kako droben trup
kot figurica iz sanj
priletiš vrabček iz predmestja Antofagaste.

Tvoje svetlo rjave sive črne proge,
ki jih nikoli nisem opazil prej,
so kriki svobode, so topovi morja,
odsev strel na nočnem nebu iz celice.
Tvoji črni očesci sta harpuni
zapičeni vame nepremično,
ki me radovedno prebadajo s pogledi,
hudomušno, sočutno in skrivnostno,
iskaje odgovore na nemogoča vprašanja.
Prhutaš veselo s krili in stopicljáš z nožicami,
kljuvaš in suvaš kot s sabljico,
ki ne zmore pustiti globjih sledi
na trdi kovini rešetk;
nebojgli ptiček,

nežen sonček, ki ne more
otoplit ledenih step večnega snega
in ne železa v moji duši.

Želiš vedeti, kdo sem in zakaj ne znam leteti?
Zakaj moram zaprt in sam v ječi ždeti?
Nikoli ne boš mogel razumeti,
ti, ki si svoboda sama,
krik, pobeg, pravica
ti si vez z življenjem,
ki se upira v moje žile,
ti si človeštvo čistega obraza,
ne vojak, ne rabelj, ne izdajalec nisi;
ti samaritan si dobri,
ki si upa na moje okno priti.

Pripoveduj, vrabček človeškega obraza,
zdaj si ti na vrsti, da odgovarjaš meni.
Se morje še vedno peni čez skalovje
kot kristalna hekatomba soli in pene?
Kje se konča zeleni vonj bazilike,
ki obdaja vse dobrote Čila?
Se moj oče še kdaj nasmehne
med klasjem žita in polnimi nežnostmi vina?

Ti, ki imaš krila in živiš življenje.
ti, ki ta trenutek si vse za mene,
Leti, leti, leti daleč proč
In z naporu trepetaje

me ponesi s sabo v višine
kot kapljo, kot solzo.

Vse to sem gledal skozi rešetke in line
ubogega okenca, ki je še vedno tam, v ječi.

- iz angleščine prevedla Tanja Tuma

Tanja Tuma, RTVSLO, oktober 2022

V Panoptikumu o Satanskih stihih: "Težko rečemo, da je fikcija povsem neodvisna od sveta."

Salmana Rushdieja je nedaven napad zelo prizadel, ampak je precej neomajen in kot tak je tudi simbol nekega gibanja, ki si želi demokratično družbo, svobodo umetniškega ustvarjanja in svobodo govora, o uglednem pisatelju pove Tanja Tuma.

Satanski stih, najbrž eno izmed najbolj spornih literarnih del preteklega stoletja, so postmodernistični preplet filozofskega, literarnega, mitološkega in religioznega izročila. Tanja Tuma, predsednica Slovenskega centra PEN razmišlja takole: "Načeloma si mora pisatelj dovoliti vso svobodo. Poznamo **Manifest o demokraciji domišljije**, ki pravi, da lahko knjižni ustvarjalec ali drug umetnik upodobi vse, tudi sanje." Tuma poudarja, da je Rushdieja napad zelo prizadel in da bo imel hude posledice. "Ampak je precej neomajen in kot tak je tudi simbol nekega gibanja, ki si želi demokratično družbo, svobodo umetniškega ustvarjanja in svobodo govora."

Tednik PEN, glasilo Slovenskega centra PEN, št. 31/2022

Izdal: Slovenski center PEN, Tomšičeva 12, 1000 Ljubljana
Zanj: Predsednica Tanja Tuma

Uredništvo
Odgovorna urednica: Tanja Tuma
Glavna urednica: Maja Ferjančič
Oblikovanje: Maja Ferjančič

Leto izdaje: oktober 2022
Kraj: Ljubljana
ISSN 2784-7586

Publikacija Tednik PEN je brezplačna.

POVEZAVA

<https://www.penslovenia-zdruzenje.si/tednik>

Naslovna fotografija: Mathias Reding